

Historickosrovnávací metoda

Něm. *Eis*, angl. *ice* ‘led’

Lat. *pater*, ř. *πατήρ* [patēr] ‘otec’

Lat. *fero*, ř. *φέρω* [ferō], č. *beru* ‘nesu’ < ie. **bher-* ‘nést’

Angl. *wheel*, ř. *κύκλος* [kyklos], stind. *ča-kra-* ‘kolo’, psl. **kolo* < ie. **k^wel-* ‘pohybovat se, otáčet se’

Č. *lepít* (< psl. **lěpiti*) a *lnout* (< psl. **lbp-nōti*) < ie. **leip-* ‘potírat tukem, lepít’

Metoda historickosrovnávací = základní metoda historickosrovnávací jazykovědy, která kombinuje zkoumání jevů doložených v historii jednoho jazyka se srovnáváním odpovídajících údajů v jazycích příbuzných.

Srovnávání jazyků a rekonstrukce jejich předhistorických fází musí mít svůj řád a smysl. Je třeba, aby se srovnávalo srovnatelné se srovnatelným a aby kritéria, na základě kterých se srovnává, tvořila systém, respektující funkce přirozeného jazyka.

Pracuje se s **hláskovými zákony**. Tento tradiční termín označuje některá pravidla popisující historické změny hlásek a zákonité hláskové posuny.

Např.:

Ie. **okʷ*- ‘vidět; oko’ > stind. *akši-*, ř. *ὀφθαλμός* [= ophthalmos], lat. *oculus*, lit. *akis*, psl. **oko*, vše ‘oko’

Ie. *(*H*₁)*leudh-* ‘(svobodní) lidé’ > lit. *liáudis* ‘lid’, lot. *lāudis* ‘lid’, sthn. *liut* ‘lid’, stangl. *lēod* ‘lidé’, ř. *ἐλεύθερος* [= eleutheros] ‘svobodný’

Sonanty

Ie.	Stind.	Ř.	Lat.	Germ.	Lit.	Psl.
m	m	μ	m	m	m	m
n	n	ν	n	n	n	n
r	r, l	ρ	r	r	r	r
l	l, r	λ	l	l	l	l
y	y	z, h, 0	i (= j)	j	j	j
w	v	0, Ɔ	u, v	w	v	v

Slabičné sonanty

Ie.	Stind.	Ř.	Lat.	Germ.	Lit.	Psl.
<i>m̥</i>	a	α	em	um, un	im	im > ɛ
<i>n̥</i>	a	α	en	un	in	in > ɛ
<i>r̥</i>	ɾ	ρα, αρ	or, ur	ur	ir, ur	ɪɾ, ɪɾ
<i>l̥</i>	ɾ	λα, αλ	ol, ul	ul	il, ul	ɪl, ɪl

Např.:

Ie. **dekm̥-* ‘deset’ > lat. *decem*, ř. *δέκα* [= deka], gót. *taihun*, stind. *dása*, lit. *dešimt*, psl. **desętb*

Ie. **kṛd-* ‘srdce’ > ř. *καρδία* [kardia], lat. *cor*, lit. *širdis*, psl. **sṛdъce*

Sykavky

Responze:

ie. s = iá. s, š, h = ř. s, h, 0 = lat. s, r = gót. s, z = lit. s, š = psl. s, š, ch

Např.:

Ie. *septm 'sedm' > av. *hapta*, ř. *ἑπτὰ* [= hepta], arm. *ewt'n* :: stind. *saptá*, lat. *septem*, gót. *sibun*, lit. *septyni*, psl. **sedmь*

Indoevropské konsonanty

Labiály		p	b	bh
Dentály		t	d	dh
Veláry palatální	ć	ǵ	ǵh	
Veláry prosté		k	g	gh
Labioveláry	k ^w	g ^w	g ^w h	